

ТЕЗИ УЧАСНИКІВ VI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «ІСТОРИЧНА СОЦІОЛОГІЯ ЦИВІЛІЗАЦІЙ: МОДЕРН ПОМІЖ ДЕМОКРАТІЄЮ ТА НЕРІВНІСТЮ» (30-31 ТРАВНЯ 2016 РОКУ)

Кучко О.Є. (м. Київ)
axelsandr@gmail.com

РІЗНІ МОДЕЛІ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ ЯК РІЗНІ ШЛЯХИ ДО МОДЕРНІЗАЦІЇ

25 років після СРСР в Україні відбуваються постсоціалістичні трансформації. Останні два роки через значні соціально-політичні зміни в країні вони отримали новий імпульс та можливості для прискорення модернізації, сприятливі умови для реформ. Однією з важливих реформ та інструментом модернізації наразі виступає електронний уряд. Його впровадження є однією з умов переходу від традиційного суспільства до сучасного та інформаційного.

Модернізація у соціальному розумінні має на меті перетворення традиційного суспільства на сучасне через соціальні, економічні та політичні зміни [2]. Конкретне розуміння процесу змінювалось з часів Дюркгейма та Вебера до часів Аптора та Гіденса.

Наразі ми можемо звести його до наступних складових, які справедливі до будь-якого інституту: відхід від традицій та консерватизму до певних ціннісних універсалій, побудованих на раціоналізмі та заохочуванні економічного зростання; соціальна диференціація на протиположності клановості; перевага індивідуального над груповим; інновація як головна рушійна сила замість експлуатації. Одним із елементів політичної модернізації (вторинної більшою мірою) виступає електронна демократія як одна з варіантів прямої. Але це дуже широке поняття, під яким розуміють використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) урядами, громадянами та іншими учасниками політичних процесів на різних рівнях з метою розширення участі громадян в процесах прийняття державних рішень загалом [1, с.149]. Електронне врядування виступає лише необхідною складовою. Це спосіб надання інформації та державних послуг громадянам, чиновникам, бізнесу з використанням ІКТ. Концепт електронного уряду змінився від ідеї про комп'ютеризацію відомств, до переходу на електронний документообіг з електронним підписом. Наразі основними варіантами залишаються ідея «одного вікна», відкритого уряду, сервісного уряду.

У першому випадку зменшується кількість взаємодій із бюрократами, їх тривалість. У цьому випадку має реалізовуватись модель бюрократії Вебера, коли чиновників буквально не видно і вони мають бути просто функціями. Таким чином дотримується умова про економічну виправданість. Проте постає проблема комунікації людина-машина замість людина-людина. Відкритий уряд же зменшує замкненість системи, забезпечує зворотній зв'язок і через нього інновації, які має генерувати та просувати громадянське суспільство [3]. Тим самим руйнуючи консерватизм та традиції, постійно підпираючи їх. Проте він не змінює комунікацію всередині системи. Тим самим залишаючи великі простори для консервування традицій де факто.

Сервісний уряд же повинен підходити до виконання функцій, як комерційні компанії – тобто як надання послуги клієнтам. Таким чином критерієм якості є задоволеність громадян. Критиковану бюрократію Вебера мають замінити мережі Кастельса, коли ми знімаємо принцип ієрархії, а вводимо конкуренцію, децентралізацію та індивідуалізацію.

Це забезпечується через залучення як приватних підприємців на різні послуги та функції, так і децентралізацією і регіональних відомств від центру, і окремих служб від міністерств [4, с. 291]. Соціологічний аналіз показує, що дійсний зміст електронного врядування складніший та неоднозначніший. Існує декілька моделей і вони різняться за своїм підходом. В електронний уряд закладені деякі принципи модернізму, ряд дотичних, але є і протилежні елементи в окремих варіантах реалізації е-уряду.

Література:

1. Архипова Є.О., Дмитренко Н.О. Досвід впровадження електронного врядування в Естонії та його імплементація в Україні / Є.О. Архипова, Н.О. Дмитренко // Молодий вчений. – 2015. – № 11 (26), частина 3. – с. 148.
2. Д. Дэвид, Джери Дж. Большой толковый социологический словарь, 2001 г.
3. Риженко О. В. Развитие электронного врядування в Україні: сучасний стан,

4. проблеми та перспективи / О. В. Риженко // Дні інформаційного суспільства – 2015 р. [Текст] : матер. щоріч. наук.-практ. конф. — К. : Видавництво “Тезис”, 2015. — С. 113—115.
5. Трахтенберг А.Д. Электронное правительство: состоится ли «изобретение государства заново»? // Научный ежегодник Института философии и права Уральского отделения Российской академии наук. Вып. 11. Екатеринбург: УрО РАН, 2012. С. 285 – 297.

Потерейко О. О. (м. Львів)

ВІРТУАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВИ ЯК НОВІТНЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ДОБИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У процесі всезагальної віртуалізації, як результату стрімкої еволюції новітніх інформаційних технологій, держава як ззовні так і зі середини поступово втрачає традиційне значення та переформатовується у новий тип – кібердержаву – з істотно новими ознаками. Інформаційний прогрес призвів не лише до деформування такої основної ознаки держави як територія, але й до зміни низки інших сутнісних ознак. Особливо активний вплив віртуалізація має на державну владу, що виявляється в електронній системі комунікації між органами, уповноваженими на виявлення волі народу, та власне народом, а також у формуванні ринку нових послуг влади в умовах глобалізації. Це зумовило необхідність проаналізувати особливості проникнення віртуальності в управлінську функцію держави під впливом інформаційно-комунікативних технологій у контексті поступової віртуалізації держави.

Цій проблематиці присвячено небагато досліджень, зокрема, виділимо працю Д. Іванова «Віртуалізація суспільства»[1; с. 51]. На його думку, демократичні політичні інститути сформувалися в індустріальну епоху як комплекс норм, що визначають способи постановки та розв'язання проблем володіння владою. В наш же час, при переході до інформаційного (за М. Кастельсом) суспільства та наростаючого процесу віртуалізації ці базові компоненти політичних практик починають симулюватися, викликаючи віртуалізацію політичних інститутів – виборів, держави, партій. Суттю є очевидний симптом віртуалізації головних інститутів народовладдя – виборів і, власне, держави.

Держава – частина суспільства, яка має владу та силу. У віртуальній державі інформація становить владу. Успішність держави дедалі менше залежить від території та матеріальних ресурсів. Чим віртуальнішою стає держава, тим менше її уряд залежить від території та інших матеріальних ресурсів, тому навіть найменші держави зможуть бути найінноваційнішими.

Віртуалізація державного управління є процесом заміни реальних акторів управління державою символічними (віртуальними). Віртуалізація влади держави проявляється у маніпуляції державними символами, широким впровадженням маркетингових технологій у розробку політичних (зокрема, електоральних) стратегій, тобто конструювання та демонстрація тих політичних процесів, які в певний момент намагаються найбільше відповідати прийнятним у суспільстві нормам, стереотипам і очікуванням, що, природно, далеко не завжди корелює з інтересами держави. Публічна політика постає суспільству не у вигляді себе самої, а в тому вигляді, в якому суспільство бажає її бачити та пізнавати.

Інший симптом віртуалізації державного управління – заміщення апеляцій до суспільної думки маніпуляціями з рейтингами. Політика нині здійснюється в PR-агентствах, телестудіях і на концертних майданчиках. Власне, управління та політика наприкінці ХХ століття розійшлися так само, як розійшлися виробництво і економіка. Наслідком цього стає зміна характеру політичного режиму – масової демократії. Під час виборів більше не відбувається якихось істотних змін чиновників-експертів, які здійснюють рутинну керівну роботу в «коридорах влади». Схоже, що віртуальне співтовариство громадян більше не матиме потреби в екстремальних засобах вияву власної позиції, щоб перебороти інерцію внутрішньої організації владної еліти. Це є прикладним проявом можливостей цифрової демократії.

Процес віртуалізації політики полягає не тільки в перенесенні частини діяльності в мережевий формат, але й у принциповому обранні як провідної виборчої технології електронної симуляції діяльності. Однак, політика, створювана в PR-агентствах, на телебаченні і в ЗМІ – це все ж віртуальна політика. Важливо розуміти, що влада, яка набуває ознак легітимності такими віртуальними засобами, є абсолютно реальною, хоча її діяльність не має нічого спільного з образом, за який голосували виборці.

Отже, основною особливістю віртуалізації держави в процесі глобалізації є здійснення електронного урядування з метою реалізації політики. Така трансформація уможлиблює виконання одночасно кількох завдань, зокрема: по-перше, наблизитися до знищення бюрократизованості, адже електронне урядування здатне не тільки подолати непотрібну паперову тяганину, а й прискорити як владні процеси, так і документообіг пересічних громадян; по-друге, підвищить успішність запобігання корупції; по-третє, дозволить державі піднятися ще на одну сходинку на шляху до віртуалізації. Це пов'язано із проблемами законодавчого